ב שָׁם. ג מִרְדְּכַי פֶּרֶק הַחוֹבֵל (ב״ק סי׳ קז). ד תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א (ח״א) סִימָן (ת״צ) [ת״נ].

(נו) שׁוֹנְאוֹ, יָכוֹל לִמְחוֹת בּוֹ (נז) קֹדֶם שֶׁהִסְכִּים (כג) [כג] עָלָיו (מהר״ם פדואה סימן (ק״ד) [ס״ד] ומהרי״ק שורש (מ״ד) [ל׳]). וּמִי שֶׁהוּא (נח) שׁוֹנֵא לִשְׁלִיחַ צִבּוּר, לֹא יַעֲלֶה לְסֵפֶר תּוֹרָה כְּשֶׁקּוֹרֵא הַתּוֹכֵחָה (אור זרוע (ס״ט סי׳ קיד)): כ [ב]אִם אֶחָד רוֹצֶה לוֹמַר תְּפִלָּה (נט) בִּשְׁבִיל (כד) אָבִיו וְאֶחָד רוֹצֶה לוֹמַר בִּשְׁבִיל אַחֵר, מִי (ס) שֶׁיִּרְצֶה (כה) הַקָּהָל שֶׁיֹּאמַר הַתְּפִלָּה, (סא) הוּא יֹאמַר: כא [ג]אֵין לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר עַל פִּי שַׂר עוֹבֵד גִּלּוּלִים (סב) אַף עַל פִּי שֶׁרֹב הַצִּבּוּר חֲפֵצִים בּוֹ: כב [ד]שְׁלִיחַ צִבּוּר (סג) בְּשָׂכָר (כו) עָדִיף טְפֵי מִבִּנְדָבָה. הַגָּהּ: וְאֵין לְאָדָם (סד) לְהִתְפַּלֵּל (סה) בְּלֹא רְצוֹן (כז) הַקָּהָל. וְכָל מִי

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּשָׁרִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב מוֹרָ״ם סִימָן ל״ט (ד״מ אות א): [כג] עָלָיו. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּעִנְיַן שׁוֹנֵא לַעֲלוֹת לִקְרִיאַת הַתּוֹכֵחָה, עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב בְּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם שַׁעַר ג׳ (ס״ב) וּבְפִתְחֵי שְׁעָרִים שָׁם (סק״ב) עַל דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם בָּזֶה:

בְּאֵר הַיטֵב

וְנִשְׁלַם הַזְּמַן, לֹא מִקְּרֵי הִסְכִּים עָלָיו תְּחִלָּה, דְּעַכְשָׁו הָוֵי קַבָּלָה חֲדָשָׁה וּכְאִלּוּ לֹא הָיָה שָׁם עֲדַיִן. ט״ז (סק״י). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״כ), נִרְאֶה לִי דַּוְקָא בִּזְמַנֵּיהֶם שֶׁהָיָה הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מוֹצִיא הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָם בִּתְפִלָּתוֹ, אָז הָיָה יָחִיד יָכוֹל לְעַכֵּב, דְּאֵין נַעֲשָׂה שְׁלוּחוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן עַתָּה שֶׁכֻּלָּם בְּקִיאִים, רַק הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הוּא לַפִּיּוּטִים, אַף עַל פִּי שֶׁאוֹמֵר קַדִּישׁ וּבָרְכוּ אֵין כָּל כָּךְ קְפִידָא. וְאוּבֵן שֶׁהָיָה שְׁלִיחַ צִבּוּר שָׁכִיר שָׁנָה וְהַשְּׁלִים שָׁנָתוֹ, וְהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל עוֹד יָמִים מִסְפָּר מֵהַשָּׁנָה חֲדָשָׁה, וּמִקְצָת אֲנָשִׁים מִחוּ בּוֹ בְּאֶמְרָם שֶׁכְּבָר נִשְׁלַם הַשָּׁנָה שֶׁהִשְׂכִּירוּהוּ וְשֶׁאֵינָם רוֹצִים אוֹתוֹ עוֹד, וְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר טָעַן שֶׁמֵּאַחַר שֶׁכְּבָר הִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל בְּהַיָּמִים נוֹרָאִים שֶׁהֵם מֵהַשָּׁנָה חֲדָשָׁה וְלֹא מַאֲנוּ בּוֹ, שֶׁלִּהְיוֹתוֹ שָׂכִיר שָׁנָה מִקְצָתָהּ כְּכֻלָּהּ, וְשֶׁיִּפְרְעוּ לוֹ מִשָּׁלֵם, פָּסַק בִּתְשׁוּבַת מִשְׁפַּט צֶדֶק (ח״ב סי׳ עז) דְּהַדִּין עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, עַיֵּן לָקֶט הַקֶּמַח דַּף י״ד עַמּוּד א׳: (כג) עָלָיו. אֲבָל אִם נַעֲשָׂה שׁוֹנְאוֹ לְאַחַר שֶׁהִסְכִּים עָלָיו, אֵין יָכוֹל לִמְחוֹת, אֶלָּא הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מְחַיֵּב לוֹמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁיָּסִיר הַקִּנְאָה מִלִּבּוֹ וְיוֹצִיאֶנּוּ בִּתְפִלָּתוֹ. מַהֲרַ״ם פַּאדְוָאה שָׁם (סימן סד). וְכָתַב מַהַרְשַׁ״ל פֶּרֶק קַמָּא דְּחֻלִּין סִימָן (נ״ד) [נ״א], הָא דְּיָחִיד יָכוֹל לִמְחוֹת, דַּוְקָא אִם הוּא מֵהַנּוֹשְׁאִים עֲלִים וּמִסִּים, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב כָּל כָּךְ. וְדַוְקָא שֶׁיֵּשׁ שְׁלִיחַ צִבּוּר אַחֵר שֶׁיּוּכְלוּ הַקָּהָל לְהַשְׂכִּירוֹ בְּדָמָיו, אֲבָל אִם אֵינוֹ בְּנִמְצָא, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּנִמְצָא אֶלָּא שֶׁבָּא לְהוֹסִיף בְּדָמִים, יְכוֹלִין הַקָּהָל לוֹמַר לוֹ אֵין בְּיָדֵינוּ לְהוֹסִיף בַּעֲבוּר שִׂנְאָתוֹ, אֶלָּא הוּא יוֹסִיף מִשָּׁלוֹ, וְאַף אִם יְבָרֵר טַעֲנָתוֹ שֶׁזֶּה הַשֵּׁנִי מְעַלֶּה מִן הָרִאשׁוֹן כְּנֶגֶד תּוֹסְפוֹת הַדָּמִים, אֲפִלּוּ הָכִי יְכוֹלִין הַקָּהָל לוֹמַר אֵין יְכֹלֶת בְּיָדֵינוּ לְהוֹסִיף כָּל כָּךְ בְּדָמִים. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן כָּתַב הַשְּׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י ס״ק יט. כג) וְעוֹלַת תָּמִיד (ס״ק יב), עַיֵּן שָׁם. וְט״ז (ס״ק יא) כָּתַב וּכְבָר יֵשׁ מִנְהָג בְּרֹב הַקְּהִלּוֹת בְּעִנְיַן קַבָּלַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהוּא עַל פִּי רֹב פּוֹרְעֵי הַמַּס אוֹ קְרוּאֵי עֵדָה, וְאֵין הַשְּׁאָר יְכוֹלִים לִמְחוֹת, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סִימָן י׳. כָּתַב בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ו) בְּשֵׁם אוֹר זָרוּעַ (ח״א סי׳ קיד) דִּשְׁלִיחַ צִבּוּר צָרִיךְ לְהַחֲנִיף לַצִּבּוּר, וּבְמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא צָרִיךְ לְהוֹכִיחָם. וּבְשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה חָסִיד (ספר חסידים סי׳ תשסו) כָּתַב דִּשְׁלִיחַ צִבּוּר צָרִיךְ לִהְיוֹת אָהוּב לְהַקָּהָל, שֶׁאִם לֹא כֵן כְּשֶׁקּוֹרֵא הַתּוֹכֵחָה סַכָּנָה הִיא לְמִי שֶׁאֵינוֹ אוֹהֲבוֹ, וְאָמַר שֶׁאִם הוּא שׁוֹנְאוֹ לֹא יַעֲלֶה אַף כְּשֶׁקּוֹרִין אוֹתוֹ, עַיֵּן שָׁם. וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י) כָּתַב שֶׁיּוֹתֵר טוֹב לַעֲלוֹת מִשֶּׁיִּכָּנֵס לְעֹנֶשׁ ׳וְעוֹזְבֵי ה׳ יִכְלוּ׳ (ישעיה א כח). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כב) דְּבֵין גַּבְרָא לְגַבְרָא מֻתָּר לָצֵאת, דְּדַוְקָא כְּשֶׁקּוֹרִין אוֹתוֹ וְאֵינוֹ עוֹלֶה מְקַצֵּר יָמָיו, עַיֵּן שָׁם: כ (כד) אָבִיו. רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁמַּת אָבִיו וְרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל כְּדֶרֶךְ הָאֲבֵלִים: (כה) הַקָּהָל. דְּדַוְקָא קַדִּישׁ יוּכַל לוֹמַר בִּשְׁבִיל אָבִיו, אֲבָל לֹא יוּכַל לִהְיוֹת שְׁלִיחַ הַקָּהָל לְהִתְפַּלֵּל עַל כָּרְחָם. וּמִצְוָה לְהָנִיחַ לְאָבֵל לְהִתְפַּלֵּל, שֶׁהוּא נַחַת רוּחַ לַמַּת וּמַצִּילוֹ מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. וְיָאַרְצַיְט קֹדֶם לְהַמּוֹהֵל אִם אֵין הַקָּהָל מַקְפִּידִין. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כד): כב (כו) עָדִיף. כִּי אָז נִזְהָר יוֹתֵר בִּתְפִלָּתוֹ בִּשְׁבִיל שְׂכִירָתוֹ: (כז) הַקָּהָל. וְאֵין לְהִתְקוֹטֵט בַּעֲבוּר שׁוּם מִצְוָה, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ (יומא לט). הַצְּנוּעִים מוֹשְׁכִים יְדֵיהֶם מִלֶּחֶם הַפָּנִים. דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות יא), מַטֵּה מֹשֶׁה (סי׳ תשצו), מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כו):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מִתְרַצֶּה בּוֹ, כְּגוֹן שֶׁמִּדּוֹתָיו אֵינָם יְשָׁרִים בְּעֵינָיו וּכְהַאי גַּוְנָא, וְלֹא טַעֲנַת פְּסוּל, דְּבָזֶה, (מד) לְכֻלַּי עָלְמָא אֵין יָחִיד יָכוֹל לִמְחוֹת כָּל זְמַן שֶׁלֹּא בֵּרֵר כִּי יֵשׁ לָחֹשׁ לִפְגָמוֹ: (נו) שׁוֹנְאוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁיָּדוּעַ בֶּאֱמֶת מִכְּבָר שֶׁהֵם שׁוֹנְאִים זֶה לָזֶה, לְכָךְ (מה) יָכוֹל לִמְחוֹת בּוֹ, דְּאֵינוֹ נַעֲשָׂה שְׁלוּחוֹ לִתְפִלָּה בְּעַל כָּרְחוֹ, אֲבָל אִם אוֹמֵר שֶׁהוּא שׁוֹנְאוֹ, לָאו כָּל כְּמִנֵּיהּ: (נז) קֹדֶם וְכוּ׳. אֲבָל אִם נַעֲשָׂה שׁוֹנֵא לִשְׁלִיחַ צִבּוּר לְאַחַר שֶׁהִסְכִּים עָלָיו, תּוּ אֵין הַיָּחִיד יָכוֹל לִמְחוֹת, אֶלָּא הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר (מו) מְחַיֵּב לוֹמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁיָּסִיר הַקִּנְאָה מִלִּבּוֹ וְיוֹצִיאֶנּוּ בִּתְפִלָּתוֹ. גַּם אִם מְכַוֵּן שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא הַשּׁוֹנֵא, גַּם אוֹהֲבִים לֹא יָצְאוּ, עַל כֵּן צְרִיכִין הַחַזָּנִים לִזָּהֵר בָּזֶה [פְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק כב)]. כָּתַב בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ו) בְּשֵׁם אוֹר זָרוּעַ (ח״א סי׳ קיד), אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר צָרִיךְ לְהַחֲנִיף לַצִּבּוּר בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא, וְצָרִיךְ לְהוֹכִיחָן, אַךְ בְּעִנְיְנֵי עַצְמוֹ יִרְאֶה לְהַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו וְיִהְיֶה אָהוּב לְהַקָּהָל, וּכְדִלְקַמֵּיהּ: (נח) שׁוֹנֵא לִשְׁלִיחַ צִבּוּר. רְצוֹנוֹ לוֹמַר כֵּיוָן שֶׁהוּא שׁוֹנֵא לִשְׁלִיחַ צִבּוּר, (מז) מִסְתָּמָא הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר גַּם כֵּן אֵינוֹ אוֹהֲבוֹ, כִּי ׳כַּמַּיִם הַפָּנִים לַפָּנִים׳ וְגוֹ׳ (משלי כז יט), וְאוּלַי יְכַוֵּן שְׁלִיחַ צִבּוּר הַקּוֹרֵא בְּהַתּוֹכֵחָה נֶגֶד פָּנָיו, וַחֲשֵׁשׁ סַכָּנָה הִיא לוֹ, עַל כֵּן פָּסַק דְּמִפְּנֵי זֶה אֲפִלּוּ קְרָאָהוּ לֹא יַעֲלֶה. וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י) כָּתַב א]דְּיוֹתֵר טוֹב שֶׁיַּעֲלֶה מִשֶּׁיִּכָּנֵס לְעֹנֶשׁ בִּשְׁבִיל שֶׁהוּא מְבַזֶּה כְּבוֹד הַתּוֹרָה, וְכֵן הִסְכִּים הַגְּרָ״א. וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר שַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שער ג ס״ב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה אָהוּב לְהַצִּבּוּר וְהוּא אוֹהֲבָם, וְאִם אֵרַע שֶׁהַקּוֹרֵא יֵשׁ לוֹ שִׂנְאָה עַל אֶחָד מֵהַצִּבּוּר, מֻטָּל עַל הַסְּגָן שֶׁלֹּא יְצַוֶּה לִקְרוֹת לְזֶה לְפָרָשַׁת הַתּוֹכֵחָה, מִפְּנֵי שֶׁסַּכָּנָה הִיא. וְאִם יוֹדֵעַ שֶׁהַקּוֹרֵא שׁוֹנְאוֹ וּמִתְיָרֵא שֶׁמָּא יִקְרְאוּהוּ, יֵצֵא בֵּין גַּבְרָא לְגַבְרָא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת עַד שֶׁיִּקְרְאוּ אַחֵר וְיִכָּנֵס אַחַר כָּךְ. וְאִם לֹא יָצָא וּקְרָאוּהוּ, יַעֲלֶה, כֵּיוָן שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן מִשּׁוּם כְּבוֹד הַתּוֹרָה, ׳שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע׳ (קהלת ח ה). וְאָסוּר לְהַקּוֹרֵא לַחֲשֹׁב בִּשְׁעַת קְרִיאָתוֹ עִנְיַן קְלָלָה לְנֹכַח שׁוּם אָדָם, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים (סק״ב) דְּאַף לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כב) יַעֲלֶה בְּדִיעֲבַד אִם קְרָאָהוּ: כ (נט) בִּשְׁבִיל אָבִיו. פֵּרוּשׁ שֶׁמַּת אָבִיו וְרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל כְּדֶרֶךְ הָאֲבֵלִים, כִּי תְּפִלָּה הִיא יוֹתֵר מִצְוָה מֵאֲמִירַת הַקַּדִּישׁ: (ס) שֶׁיִּרְצֶה הַקָּהָל. הַטַּעַם, (מס) דְּדַוְקָא קַדִּישׁ יָכוֹל לוֹמַר בִּשְׁבִיל אָבִיו וְאֵין רְשׁוּת בְּיַד הַקָּהָל לִדְחוֹתוֹ, אֲבָל לֹא יָכוֹל לִהְיוֹת שְׁלִיחַ הַקָּהָל לְהִתְפַּלֵּל עַל כָּרְחָם. וּלְעִנְיַן זֶה (מט) הוּא גַּם כֵּן כְּמוֹ בִּשְׁלִיחַ צִבּוּר, שֶׁאֵין יָחִיד מוֹחֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְבֶּה הַמַּחֲלֹקֶת, אֶלָּא הוֹלְכִין אַחַר רֹב אוֹ הַנִּבְרָרִים לָזֶה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל (ס״ק נג) בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים. יֵשׁ מְקוֹמוֹת (נ) שֶׁיֵּשׁ לָהֶם תַּקָּנָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁאֵין מַנִּיחִין לָאָבֵל לְהִתְפַּלֵּל כָּל הַשָּׁבוּעַ לִפְנֵי הַתֵּבָה, כִּי אִם לְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הַקָּבוּעַ שֶׁלָּהֶם, אֵין לִדְחוֹת הַתַּקָּנָה, [וְנַעֲשֵׂית מִפְּנֵי עַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים וּמְבִינִים הַבְּרָכוֹת וְהַתְּפִלּוֹת וְאוֹמְרִים טָעוּת, וְאִיכָּא זִלּוּתָא, לְכָךְ תִּקְּנוּ אֲפִלּוּ עַל הַיּוֹדְעִים שֶׁלֹּא יִתְפַּלְלוּ מִשּׁוּם דְּלֹא לֵיתֵי לְאִנְצוּיֵי]. אָכֵן בְּמָקוֹם דְּלֵיכָא תַּקָּנָה וּמִנְהָג קָבוּעַ, מִצְוָה לַקָּהָל לְהָנִיחַ לָאָבֵל לְהִתְפַּלֵּל, שֶׁהוּא נַחַת רוּחַ לַמַּת וּמַצִּילוֹ מִדִּינוֹ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. וּמִיהוּ וַדַּאי (נא) כְּשֶׁאֵין יָכוֹל לַחְתֹּךְ הָאוֹתִיּוֹת וְכַדּוֹמֶה, אֵין לוֹ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעַמּוּד. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כד), אִם יֵשׁ אָבֵל וּמוֹהֵל, נִדְחָה הָאָבֵל מִן הַתְּפִלָּה מֵחֲמַת הַמּוֹהֵל. וְיוֹם שֶׁמַּת בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ שֶׁקּוֹרִין יָאַרְצַיְיט, דּוֹחֶה לַמּוֹהֵל וְלָאָבֵל. וְכָל זֶה שֶׁאֵין הַקָּהָל מַקְפִּידִין עַל זֶה, אֲבָל יֵשׁ רְשׁוּת בְּיַד הַקָּהָל לִבְחֹר עֲלֵיהֶם מִי שֶׁיִּרְצוּ: (סא) הוּא יֹאמַר. וּבִתְפִלַּת מַעֲרִיב שֶׁהוּא אֵינוֹ כְּנֶגֶד תְּמִידִים רַק כְּנֶגֶד אֵיבָרִים וּפְדָרִים, אֶפְשָׁר דְּאֵין צָרִיךְ דַּעַת בְּעָלִים וְאֵין הַקָּהָל יְכוֹלִין לְעַכֵּב לָאָבֵל לְהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב, דְּמִצְוָה שֶׁיִּתְפַּלֵּל מִי שֶׁמַּת לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם וַדַּאי אֵין לְהִתְקוֹטֵט בִּשְׁבִיל שׁוּם מִצְוָה עִם הַצִּבּוּר, וּכְדִלְקַמֵּיהּ בְּסָעִיף קָטָן ס״ה [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז ס״ק יב)]: כא (סב) אַף עַל פִּי שֶׁרֹב הַצִּבּוּר חֲפֵצִים בּוֹ. וְהַשַּׂר (נג) בִּקֵּשׁ מֵהַמִּעוּט הַמְמָאֲנִים שֶׁיַּסְכִּימוּ עָלָיו, כִּי חָלִילָה לְקַבֵּל עֲבוֹדַת בּוֹרְאֵנוּ עַל יְדֵי הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת: כב (סג) בְּשָׂכָר עָדִיף. שֶׁבָּזֶה (נג) אֵין אַחַר שֶׁאֵינוֹ הָגוּן רַשַּׁאי לִפְשֹׁט רַגְלוֹ לְהִתְפַּלֵּל, וְאִם הָיָה בִּנְדָבָה, הָרְשׁוּת נְתוּנָה לַכֹּל, וְכִפְרֹץ הַדָּבָר יַעֲלֶה מִי שֶׁאֵינוֹ הָגוּן. וְעוֹד, הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יִהְיֶה בְּעַצְמוֹ יוֹתֵר נִזְהָר בִּתְפִלָּתוֹ וּבְתִקּוּנוֹ, הוֹאִיל וְשָׂכִיר הוּא. וְאַף שֶׁיֵּשׁ בְּחִנָּם, צְרִיכִין הָעֲנִיִּים גַּם כֵּן לִתֵּן שְׂכִירוּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּשָׂכָר עָדִיף [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז ס״ק יג)]: (סד) לְהִתְפַּלֵּל. אוֹ לִתְקֹעַ [בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתוב בתשו׳ הרשב״א)]: (סה) בְּלֹא רְצוֹן. וְאֵין (נד) לְאָדָם לְהִתְקוֹטֵט בַּעֲבוּר שׁוּם מִצְוָה, כְּגוֹן גְּלִילוֹת סֵפֶר תּוֹרָה וְכַיּוֹצֵא בּוֹ, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ (קידושין נג.) הַצְּנוּעִים מוֹשְׁכִים אֶת יְדֵיהֶם מִלֶּחֶם הַפָּנִים וְהַגַּרְגְּרָנִים חוֹטְפִים, וַאֲכִילַת לֶחֶם הַפָּנִים הוּא מִצְוָה. וּפָשׁוּט

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״כ): (מה) רַשַּׁ״ל בְּיָם שֶׁל שְׁלֹמֹה חֻלִּין (שם), עַיֵּן שָׁם. וּכְהַיּוֹם שֶׁהוֹלְכִין אַחַר שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר אוֹ אַחַר הַנִּבְרָרִים, לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל זֶה: (מו) ט״ז (ס״ק יא): (מז) פִּתְחֵי שְׁעָרִים (שער ג סק״ב), עַיֵּן שָׁם: כ (מח) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כד): (מט) פְּרִי מְגָדִים: (נ) כְּעֵין זֶה בְּאֵלִיָּה רַבָּה סִימָן קל״ב (״קלג, סק״ז שבסוף הס״י) וּפְרִי מְגָדִים שָׁם (סי׳ קלב א״א סק״ב), עַיֵּן שָׁם: (נא) פְּרִי מְגָדִים בְּסִימָן קל״ב (שם): כא (נב) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתב המרדכי): כב (נג) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתוב בתשו׳ הרשב״א): (נד) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות יא), מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כו):

ליקוטי דברי הרב: א] אבל בשו״ע הרב (סכ״ד) כתב: ואם הוא שונאו לא יעלה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּחֶזְקָה וְדֶרֶךְ אַלָּמוּת, (סו) אֵין עוֹנִין אָמֵן אַחַר בִּרְכוֹתָיו (בנימין זאב סימן קס"ג ואגודה פרק כיצד מברכין (מוצא כשו"ת בנימין זאב שם)): **כג** (סז) [ה]**שְׁכַר שְׁלִיחַ צִבּוּר פּוֹרְעִים** (סח) **מִקֻּפַּת הַקָּהָל, אַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מוֹצִיא הַדַּל כָּעָשִׁיר, מִכָּל מָקוֹם אֵין יַד הָעָנִי מַשֶּׂגֶת כָּעָשִׁיר.** הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁגּוֹבִין (סט) חֲצִי לְפִי מָמוֹן וַחֲצִי לְפִי הַנְּפָשׁוֹת, וְכֵן הוּא מִנְהַג (כח) (ע) הַקְּהִלּוֹת (מהר"ם פדואה (מ"ד) [מ"ב]): **כד** [ו]**צִבּוּר שֶׁצְּרִיכִין לִשְׂכֹּר רַב וּשְׁלִיחַ צִבּוּר וְאֵין בְּיָדָם כְּדֵי שְׂכַר שְׁנֵיהֶם, אִם הוּא רַב מֻבְהָק וְגָדוֹל בַּתּוֹרָה וּבָקִי בְּהוֹרָאָה,** (עא) **הוּא** (כט) **קוֹדֵם,** (עב) **וְאִם לָאו, * שְׁלִיחַ צִבּוּר קוֹדֵם:** **כה** [ז]**אֵין מְסַלְּקִין** (עג) **חַזָּן מֵאֻמָּנוּתוֹ אֶלָּא אִם כֵּן נִמְצָא** (עד) **בּוֹ** (ל) **פְּסוּל:** הַגָּהּ: (עה) וְאֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ מִשּׁוּם (לא) [לא] רִנּוּן בְּעָלְמָא, כְּגוֹן שֶׁיָּצָא עָלָיו שֵׁם (עו) שֶׁנִּתְפַּס עִם (לב) הַכּוּתִית (עז) אוֹ שֶׁמָּסַר אָדָם. אֲבָל * אִם בָּאוּ

ה הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה אַחֶרֶת (ח"ג סי' שפא).
ו תְּשׁוּבַת הָרֹא"ש כְּלָל ו' (סי' א).
ז תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א (ח"ה סי' רפג).

בְּאֵר הֵיטֵב

כג (כח) **הַקְּהִלּוֹת.** וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג, יִגְבּוּ לְפִי מָמוֹן. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כז): **כד** (כט) **קוֹדֵם.** כָּתַב כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י) בְּשֵׁם תְּשׁוּבָה אַחַת, דִּלְמִנּוּי חָכָם מַרְבִּיץ תּוֹרָה אֲפִלּוּ הַמִּעוּט יוּכַל לָכֹף לָרֹב. וּבְמִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִהְיוֹת חָכָם אֲפִלּוּ יָחִיד יָכוֹל לִמְחוֹת. וְכֵן פָּסַק הָרַשְׁדַּ"ם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן (ל"ו) [ל"ז]. וְעַיֵּן עוֹלַת תָּמִיד (ס"ק יג): **כה** (ל) **פְּסוּל.** וְאָז אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ, וַאֲפִלּוּ נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֵלֵךְ בִּדְרָכִים אֵלּוּ, עַד שֶׁיָּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. הָרַשְׁדַּ"ם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן (ל"ב) [ל"ג]. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כח) וְעוֹלַת תָּמִיד (ס"ק יד): (לא) **רִנּוּן.** אֲבָל לְמַנּוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה, אֲפִלּוּ בְּרִנּוּן בְּעָלְמָא אֵין לְמַנּוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה, וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב הַמְחַבֵּר לְעֵיל סָעִיף ד' וְשֶׁלֹּא יָצָא עָלָיו שֵׁם רַע. עוֹלַת תָּמִיד (ס"ק טו). וְעַיֵּן לְעֵיל סָעִיף קָטָן ז' מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם: (לב) **הַכּוּתִית.** וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

כה [לא] **רִנּוּן.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ט) שֶׁהֵבִיא מֵהָרַדְבַּ"ז (סי' ב"א עח) בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם תְּשׁוּבָה מִכְּתַב יָד (סי' קיא) שֶׁאֵין מוֹרִידִין אָדָם מִקְּדֻשָּׁתוֹ מִסַּנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה וְעַד חַזַּן הַכְּנֶסֶת אֶלָּא אִם כֵּן עָבַר עֲבֵרָה בְּפַרְהֶסְיָא, וְאִם לֹא יִתְבָּרֵר עָלָיו זֶה, אֵינוֹ מִן הַדִּין לְהַסִּירוֹ וְלֹא לְפַרְסְמוֹ. וְאִם נִתְקַיֵּם עָלָיו בְּעֵדִים, אֵין לְהַסִּירוֹ אִם קִבֵּל עָלָיו מַה שֶּׁהוּא חַיָּב מִן הַדִּין, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּדַוְקָא אִם הַמִּצְוָה תִּתְקַיֵּם עַל יְדֵי אַחֵר, אֲבָל אִם הַמִּצְוָה תִּתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי, כְּגוֹן הַכְנֶסֶת אוֹרְחִים אוֹ הַחְזָקַת תַּלְמוּד תּוֹרָה, וְיֵשׁ בְּיָדוֹ לִמְחוֹת, בְּוַדַּאי מְחֻיָּב לִמְחוֹת כְּדֵי לְהַחֲזִיק הַמִּצְוָה, שֶׁהֲרֵי מִדִּינָא כּוֹפִין עַל עִנְיָנִים כָּאֵלּוּ כַּמְבֹאָר בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט בְּסִימָן קס"ג סָעִיף א' בַּהַגָּ"ה וְסוֹף סָעִיף ג': (סו) **אֵין עוֹנִין.** שֶׁאֵין (נה) זֶה מְבָרֵךְ אֶלָּא מְנָאֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים י ג) 'בּוֹצֵעַ בֵּרֵךְ נִאֵץ ה'': **כג** (סז) **שְׂכַר שְׁלִיחַ צִבּוּר.** וּבְסִימָן נ"ה סָעִיף כ"א שֶׁפּוֹסֵק דְּחֶצְיוֹ לְפִי מָמוֹן וְחֶצְיוֹ לְפִי נֶפֶשׁ, עַיֵּן בְּסֵפֶר אֵלִיָּהוּ רַבָּא (סי' נה סק"כ) שֶׁמְּחַלֵּק דִּבְחַזָּן שָׁאנֵי, עַיֵּן שָׁם. וּבְבֵאוּר הַגְּרָ"א מַשְׁמַע שֶׁהַמְחַבֵּר חָזַר בּוֹ וּפָסַק שָׁם כַּהַגָּ"ה שֶׁבְּכָאן: (סח) **מִקֻּפַּת הַקָּהָל.** שֶׁנִּגְבֵּית לְפִי הַמָּמוֹן: (סט) **חֶצְיוֹ וְכוּ'.** כִּי יֵשׁ (נו) סְבָרָא לוֹמַר שֶׁהָעָנִי צָרִיךְ לְהַחַזָּן כְּמוֹ הָעָשִׁיר, וְיֵשׁ לִפְעָמִים שֶׁהָעֲשִׁירִים נוֹתְנִים יוֹתֵר מָמוֹן לְהַחַזָּן שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב יוֹתֵר, גַּם שֶׁהָעָנִי יָכוֹל לֵילֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר, עַל כֵּן עָשׂוּ פְּשָׁרָה זֹאת: (ע) **הַקְּהִלּוֹת.** בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ט) כָּתַב דְּמִנְהַג מְדִינוֹתֵינוּ דַּל וְעָשִׁיר נוֹתְנִין בְּשָׁוָה, וְזֶהוּ הַחֶצְיוֹ שֶׁלְּפִי נְפָשׁוֹת, וְגַם מִכָּל נִשּׂוּאִין (נז) מַגִּיעַ לוֹ כְּפִי נְדָן, וְהוּא הַחֶצְיוֹ שֶׁלְּפִי מָמוֹן. וּלְבוּשׁ כָּתַב דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג יִגְבּוּ לְפִי מָמוֹן, עַיֵּן בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קס"ג סָעִיף (א') [ג'] בַּהַגָּ"ה [מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כז)]. וְעַיֵּן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (שם) דְּמַשְׁמַע מִנֵּיהּ דַּאֲפִלּוּ דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּפוֹסְקִים לְפִי מָמוֹן, אֵינֶנּוּ רַק בִּשְׂכִירוּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁשּׂוֹכְרִין אוֹתוֹ לְיָמִים נוֹרָאִים, דְּבָזֶה סְבִירָא לְהוּ לְפִי מָמוֹן, כִּי הָעֲשִׁירִים מֵחֲמַת עָשְׁרָם לֹא יוּכְלוּ לָצֵאת מִבָּתֵּיהֶם וּלְהַנִּיחָם רֵיקָם וְהָעֲנִיִּים יְכוֹלִים לֵילֵךְ עַל עִתִּים הַלָּלוּ לְעִיר אַחֶרֶת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן [א]בִּשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁשּׂוֹכְרִין עַל כָּל הַשָּׁנָה, אֵין מְחַשְּׁבִין לְפִי מָמוֹן לְבַד: **כד** (עא) **הוּא קוֹדֵם.** אַף עַל גַּב דְּיֶחְסַר לָהֶם עַל יְדֵי זֶה מִצְוַת תְּפִלָּה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם מִי שֶׁיּוֹצִיאֵם יְדֵי חוֹבָתָם, זֶה שֶׁיִּהְיֶה רַב וּמוֹרֵה צֶדֶק שֶׁיּוֹדִיעֵם תּוֹרַת ה' וּמִשְׁפָּטֶיהָ (נח) עָדִיף מִן הַתְּפִלָּה. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה שליח ציבור) שֶׁכָּתַבְנוּ גֹּדֶל הַחִיּוּב בְּכָל עִיר לָזֶה. וְכָתַב בִּתְשׁוּבוֹת חֲתַם סוֹפֵר חֵלֶק אוֹרַח חַיִּים סִימָן ר"ו דְּכָל אַנְשֵׁי הָעִיר מְחֻיָּבִים לִתֵּן לָזֶה, וְאֵין אֶחָד יָכוֹל לֹאמַר אֵין אֲנִי צָרִיךְ לְרַב וּמוֹרֵה צֶדֶק, דְּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לִשָּׂא בָּעֹל עִם הַצִּבּוּר, דּוּמְיָא דְּכָל אַנְשֵׁי הָעִיר מְחֻיָּבִין לִתֵּן עַל הַמִּקְוֶה, עַיֵּן שָׁם: (עב) **וְאִם לָאו.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר כֵּיוָן דִּבְלָאו הָכִי לֹא יוּכַל לְהוֹרוֹת לָעָם הָאֵיךְ שֶׁיִּתְנַהֲגוּ עַל פִּי הַתּוֹרָה, שְׁלִיחַ צִבּוּר קוֹדֵם, שֶׁיּוֹצִיאֵם (נט) עַל כָּל פָּנִים יְדֵי חוֹבָתָם בַּתְּפִלָּה: **כה** (עג) **חַזָּן מֵאֻמָּנוּתוֹ.** וְהוּא הַדִּין (ס) לְכָל הִתְמַנּוּת בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נָהֲגוּ לְמַנּוֹת לִזְמַן יָדוּעַ. וְהַטַּעַם, שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּם (סא) שֶׁנִּמְצָא בָּהֶם פְּסוּל: (עד) **בּוֹ פְּסוּל.** (סב) בְּעֵדִים. וְאָז אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ (סג) עַד שֶׁיָּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּלִי עָרְמָה וּמִרְמָה. אֲבָל בִּשְׁבוּעָה בְּעָלְמָא שֶׁלֹּא יֵלֵךְ בִּדְרָכִים אֵלּוּ לֹא מְהַנֵּי, דִּבְלָאו הָכִי מֻשְׁבָּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינַי הוּא: (עה) **וְאֵין מְסַלְּקִין.** אֲבָל לְמַנּוֹתוֹ (סד) לְכַתְּחִלָּה, אֲפִלּוּ בִּשְׁבִיל רִנּוּן בְּעָלְמָא יֵשׁ לִמְנוֹעַ, וַאֲפִלּוּ אִם הָרִנּוּן הָיָה עָלָיו רַק בְּיַלְדוּתוֹ, וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ד': (עו) **שֶׁנִּתְפַּס וְכוּ'.** וּמִכָּל מָקוֹם (סה) יֵשׁ לָחֹשׁ לַקּוֹל לְהוֹשִׁיב בֵּית דִּין עַל כָּכָה. שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁבִּתּוֹ זִנְּתָה תַּחַת בַּעֲלָהּ (סו) אֵין לְמַנּוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה, אַךְ אִם נַעֲשָׂה זֶה אַחַר שֶׁכְּבָר נִתְמַנָּה, נִרְאֶה דְּאֵין לְהוֹרִידוֹ בִּשְׁבִיל זֶה: (עז) **אוֹ שֶׁמָּסַר אָדָם.** שְׁלִיחַ צִבּוּר הַמְאַיֵּם (סז) עַל חֲבֵרוֹ לְמָסְרוֹ לְעַכּוּ"ם

בְּאוּר הֲלָכָה

כד * שְׁלִיחַ צִבּוּר. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק עא), וְהוּא נוֹבֵעַ מִתְּשׁוּבַת הָרֹא"ש (כלל ו סי' א). וּמִזֶּה יִרְאֶה הָאָדָם גֹּדֶל הַחִיּוּב עַל כָּל עִיר לִשְׂכֹּר לָהֶם רַב שֶׁיּוֹרֶה לָהֶם בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה וּמִשְׁפָּטֶיהָ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, וְלֹא יִהְיוּ כְּעִוְרִים הַמְגַשְּׁשִׁים בַּאֲפֵלָה, דַּאֲפִלּוּ אִם עַל יְדֵי זֶה נִדְחֵית לְגַמְרֵי מִצְוַת תְּפִלָּה אֶצְלָם, גַּם כֵּן הַחִיּוּב הַזֶּה הוּא קוֹדֵם. וּבִפְרָט אִם אַנְשֵׁי הָעִיר יְכוֹלִין גַּם כֵּן לְהִתְפַּלֵּל לְעַצְמָן, בְּוַדַּאי זֶה קוֹדֵם. **וּמִזֶּה יִמָּלְאוּ רָתֶת וָפַחַד אֵיזֶה מֵהָעֲיָרוֹת הַנִּמְצָאִים מִחוּץ לַמְּדִינָה שֶׁאֵין לָהֶם רַב וּמוֹרֵה צֶדֶק בְּעִירָם, וְעָוֹן גָּדוֹל הוּא** כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, **הֲגַם שֶׁלּוֹקְחִין לָהֶם שׁוֹחֵט וּבוֹדֵק, עִם כָּל זֶה הֲלֹא צְרִיכִין לְאִישׁ מוֹרֵה צֶדֶק** שֶׁיּוֹרֶה לָהֶם דִּינֵי שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְהִלְכוֹת פֶּסַח הַחֲמוּרָה וְדִינֵי טְבִילַת מִקְוֶה וְכָל פְּרָטֵי הִלְכוֹת נִדָּה וּשְׁאָר דִּינֵי תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם, **[אִם לֹא שֶׁהַשּׁוֹחֵט וּבוֹדֵק שֶׁלָּהֶם הוּא לַמְדָן גָּדוֹל וּבָקִי בְּחַדְרֵי הַתּוֹרָה וְיֵשׁ לוֹ סְמִיכָה עַל הוֹרָאוֹת מֵהַגְּדוֹלִים הַמְפֻרְסָמִים דִּמְדִינָה].** וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ שֶׁשּׂוֹכְרִין לָהֶם שְׁלִיחַ צִבּוּר מְפֻרְסָם לִמְנַגֵּן גָּדוֹל בְּעַד כַּמָּה מֵאוֹת רוּבָּל כֶּסֶף לְשָׁנָה שֶׁיְּנַגֵּן לָהֶם בְּקוֹל נָעִים, וּבְשִׁעוּר כָּזֶה הָיוּ יְכוֹלִין לִקַּח לָהֶם רַב וּמוֹרֵה צֶדֶק וְגַם שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁיִּהְיֶה יוּכַל לַעֲבֹר לִפְנֵי הַתֵּבָה בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים כַּאֲשֶׁר בִּמְדִינוֹתֵינוּ, וּבְוַדַּאי הָיָה מִתְקַבֵּל עֲבוּר זֶה תְּפִלָּתָם לַמָּרוֹם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן עַתָּה שֶׁהִתְמַנּוּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הוּא שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם, עַל זֶה נֶאֱמַר (ירמיה יב ח) 'נָתְנָה עָלַי בְּקוֹלָהּ עַל כֵּן שְׂנֵאתִיהָ', וְסוֹף דָּבָר הוּא שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוֹלֶכֶת הָעִיר מִדָּחִי לְדָחִי, שֶׁאֵין לָהֶם מוֹרֶה וּמַנְהִיג בְּדַרְכֵי ה' וּבָאִים עַל יְדֵי זֶה לִידֵי חִלּוּל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וַאֲכִילַת חֲשֵׁשׁ חָמֵץ חַס וְשָׁלוֹם וּמִי יוֹדֵעַ עוֹד כַּמָּה אִסּוּרִים מֵחַיָּבֵי כְּרִיתוֹת חַס וְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֶנּוּ מֵאֲנָשִׁים כָּאֵלּוּ:

כה * אִם בָּאוּ עָלָיו עֵדִים. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק עח) **לְעִנְיַן קָלָא דְּלֹא פָּסִיק.** וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א שֶׁמְּצַיֵּן גִּטִּין פ"ט עַמּוּד א' כְּתֻבּוֹת ל"ו עַמּוּד ב', וְהוּא מַה שֶּׁאָמַר שָׁם בַּגְּמָרָא יָצָא שֵׁם מְזֵנָּה בָּעִיר אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ, וּמַשְׁמַע לִכְאוֹרָה דַּאֲפִלּוּ קָלָא דְּלֹא פָּסִיק, דְּאִם לֹא כֵן יִפֹּל קֻשְׁיַת הַגְּמָרָא (כתובות) שָׁם, עַיֵּן שָׁם. וּבַכָּל בּוֹ (סי' קמז) שֶׁמִּמֶּנּוּ מְקוֹר דִּין זֶה אֵיתָא עֵדִים כְּשֵׁרִים, מַשְׁמַע לִכְאוֹרָה דְּכָל שֶׁכֵּן קָלָא דְּלֹא פָּסִיק לְבַדּוֹ בְּוַדַּאי לֹא מְהַנֵּי. **וּבִתְשׁוּבוֹת חֲתַם סוֹפֵר** (ח"א) סִימָן י"א הֵבִיא דִּבְרֵי זֶה הַכָּל בּוֹ, **וּמַסִּיק דַּאֲפִלּוּ קָלָא דְּלֹא פָּסִיק, אִם הוּא מְרֻצָּה לְכָל הַקָּהָל לְהַחֲזִיקוֹ לְחַזָּן, אֵין צָרִיךְ לִמְחוֹת בְּיָדָם, אֶמְנָם אִם יִמָּצֵא אֶחָד מֵהֶם שֶׁמּוֹחֶה וְאוֹמֵר אֲנִי מַאֲמִין לַקָּלָא דְּלֹא פָּסִיק הַזֶּה, יָכוֹל לִמְחוֹת בּוֹ לְהַעֲבִירוֹ. עוֹד כָּתַב שָׁם דְּלִפְעָמִים מוֹרִידִין אוֹתוֹ עַל יְדֵי קָלָא דְּלֹא פָּסִיק אֲפִלּוּ בְּאֵין מוֹחֶה, כְּגוֹן שֶׁיָּצָא הַקּוֹל שֶׁנַּעֲשָׂה הַכִּעוּר בִּפְנֵי עֵדִים וְהָלְכוּ לָהֶם לִמְדִינַת הַיָּם, אַף עַל גַּב דְּלֵיכָא עֵדִים בְּפָנֵינוּ, כֵּיוָן דְּאִיכָּא קָלָא דְּעֵדִים בְּצֵד אַסְתָּן וְהַקּוֹל יָצָא מֵעִיקָּרָא עַל יְדֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים, מוֹרִידִים אוֹתוֹ מֵהִתְמַנּוּתוֹ, אֲבָל רְנָנָה שֶׁלֹּא בְּעֵדִים אֶלָּא הַקּוֹל יָצָא מֵעִיקָּרָא עַל יְדֵי עֶבֶד וְשִׁפְחָה וְנָשִׁים, בְּהָא לֹא מוֹרִידִין אוֹתוֹ, אִם לֹא דְּנִמְצָא אֵיזֶה יְחִידִים דְּמוֹחִים בּוֹ, וְכַנַּ"ל. וְקָלָא דְּלֹא פָּסִיק נִקְרָא אִם יוֹם וּמֶחֱצָה לְעֲזָה עָלָיו כָּל הָעִיר, וְאֵין לוֹ אוֹיְבִים בָּעִיר שֶׁנּוּכַל לֹאמַר עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם הוֹצִיאוּ הַקּוֹל [יְבָמוֹת כ"ה עַמּוּד א']. וּבִתְשׁוּבַת מַהֲרִי"ק סִימָן קפ"ח

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(נס) הַגְּרָ"א: **כג** (נו) טַ"ז (ס"ק יד): (נז) פְּרִי מְגָדִים (א"א ס"ק כז): **כד** (נח) תְּשׁוּבַת הָרֹא"ש (כלל ו סי' א): (נט) שָׁם: **כה** (ס) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י): (סא) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב הרשב"א): (סב) לְבוּשׁ: (סג) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כח): (סד) עוֹלַת תָּמִיד (ס"ק טו) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק כט): (סה) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כט): (סו) בְּאֵר הֵיטֵב (ס"ק לב). וְעַיֵּן בְּסִימָן קכ"ח בְּבֵאֵר הֵיטֵב שָׁם (ס"ק עא) וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שָׁם (דפוס יהונסבורג סמ"א): (סז) כָּל בּוֹ (סי' קמז) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם):

ליקוטי דברי הרב: א] אבל בשו"ע הרב (ס"ל) כתב: ובמקום שאין מנהג יש לגבות לפי ממון, שברוב הפעמים העשירים מוסיפים בשכר לפי נעימת הקול, ואין יד העניים [illegible] לתת עימהם.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah